

≡ KANTTEKENINGEN ≡

Jeugdbeweging

KANTTEKENINGEN. IK DACHT EERST: Is dit wel een goed opschrift? Want we kennen allemaal den naam in verband met de Statenvertaling en weten, dat ze aantekeningen zijn aan den rand der bladzijden gedrukt. Beroemde aantekeningen. Ik heb zoo den indruk, dat ze vroeger meer gelezen werden dan tegenwoordig. Er werd vroeger bijna geen preek gehouden of de menschen hoorden wat de kanttekenaars bij den tekst hadden geschreven. Nu wordt de aandacht veel minder bij die rand-verklaringen bepaald. Nu zijn die randschriften meestal maar kort. En daarom dacht ik, dat de naam minder gepast zou zijn voor de opstellen, die naar aanleiding van wat ik las in krant, boek of tijdschrift hier een plaats zouden vragen. Maar gelukkig: de Christelijke Encyclopaedie hielp me een handje. „Oudtijds,” zegt ze, „stonden ze aan den rand” en . . . waren ze dus daardoor vanzelf beknopt, kort. Maar „in den tegenwoordigen tijd worden wel andere systemen gevolgd. Zoo zijn *Korte Verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling* (uitgave J. H. Kok te Kampen) en *Tekst en Uitleg* (uitgave J. B. Wolters te Groningen) feitelijk vertalingen met kantteekeningen.”

Als dit zoo is, dan waag ik het er op, kantteekeningen te maken van een paar kolommen bij alinea's, grootere fragmenten, kritieken, zelfs bij boeken. De letterlijke zin van het woord kanttekening gaat dan wel verloren — zooals immers met veel woorden het geval was en is. Maar de bedoeling komt evengoed tot haar recht.

We kennen allen het woord jeugdbeweging. En de woorden jeugdwerk, jeugdactie, jeugdpreek, jeugdkerk, jeugddienst, jeugdweek — allemaal woorden van onzen tijd. Jeugdwerk was er anders al lang, vóór het woord in de mode kwam. Wat is de arbeid in de school anders dan jeugdwerk — en die op de catechisatie en de knapen-, meisjes-, jongelings- en jongedochtersvereniging! En deze bestaan toch al jaren en jaren! Het jeugdverenigingsleven is ten onzent opgegroeid en opgebloeid op Christelijken bodem. Later kwamen z.g. neutrale jeugdverenigingen dit Christelijk organisatieleven der jongeren nadoen. Ik herinner mij nog heel goed, dat Ds. Vonkenberg, de eminente, talentvolle leider van den Gereformeerden Jongelingsbond indertijd hierop wees en het gevaar van die imitatie niet onderschatte. Sinds organiseerden zich de jongeren van allerlei richting en is de jeugdbeweging een tijdsverschijnsel geworden, dat allerwegen zich openbaart. En nu komt de kritiek op die veelvoudige actie. Heel scherp was die kritiek in het tijdschrift *Het Kind*, waarin de heer *Van Galen* het heden tegenover het verleden stelt. „Vroeger werden,” zoo zegt hij, „de dagen der week gebruikt voor ernstig werk van allerlei aard; de school zorgde voor een behoorlijke hoeveelheid huiswerk, de leeraren stelden hooge eischen aan netheid en punctueele verzorging, en de ouders zagen er op toe, dat aan die eischen werd voldaan. Na het werk volgde een gezelschapspelletje en dan toog de familie vroeg ter ruste, om den volgende morgen frisch en vroeg den nieuwen dag te beginnen.”

En nu? „In de mondaine gezinnen dansen de kinderen of zij zitten in schouwburg, concertzaal en bioscoop, om maar te zwijgen van het eindelooze aantal

visites en partijen, van voetbal en tennis. En in de ernstige gezinnen is de jeugdbeweging bezig, steeds meer onheil aan te richten.”

De schrijver dezer klacht noemt hier inderdaad symptomen eener ernstige kwaal, waaraan het moderne leven lijdt. Al tikt hij hier en ook later niet altijd den spijker op den kop. Want — om maar iets te noemen — de school zorgt ook nu nog wel voor een „behoorlijke” hoeveelheid huiswerk. Of liever: Ze geeft vaak het kind als avondtaak een onbehoorlijke hoeveelheid van dat werk mee. In een der nummers van *De Nederlandsche Ouderraad* is er onlangs op gewezen, dat het huiswerk bij den huidige stand van ons onderwijs en de eischen, die het leven aan den toekomstigen mensch stelt, een noodzakelijk kwaad is. Dus toch een kwaad. Ja natuurlijk, een kwaad. Want afgezien van de moeilijkheden in verband met het gezinsleven, waar dikwijls het kind niet rustig dat werk maken kan, ontrooft men knaap en meisje den speeltijd, waarop ze recht hebben. En dien ze broodnoodig hebben. Er zijn stakkerdjes, die uren lang 's avonds moeten blokken en schrijven, om voor den volgende dag klaar te komen. Die zich het hoofd moeten breken met wonderlijke cijfersommen, die nooit in de praktijk voorkomen, en met mirakuleuze denksommen, die even zoovele raadsels en geestelijke doolhoven zijn, en die kinderen met weinig rekenaanleg martelen. Aardrijkskunde, geschiedenis, thema's, spraakkunst hebben elk hun eigenaardige plagerijen voor de jeugd, die zonder bleef bij haar speelgoed.

De ouders kunnen er eens over gaan praten met de schoolmensen, maar 't helpt niet veel: het moet allemaal.

„De eischen, die het leven stelt”

„De huidige stand van ons onderwijs”

Of het *leven* werkelijk die eischen stelt, is de vraag. Ik geloof ook niet, dat het huiswerk zooveel vooruitbrengt. En ik geloof wel, dat de school de leerplaats moet blijven en dat daar oordeelkundig moet geschift en begrensd en onderwezen en herhaald, en dat zij *dan* het kind wel kan klaar maken voor het leven.

Er zijn er, die klagen over de resultaten der school. Die klagen, dat deze *niet* klaar maakt voor het leven. Dat ze heel wat ballast meegeeft aan het kind. En de vraag is gewettigd, of er niet veel wordt geleerd, waarvoor 't kind niet rijp is, zoodat het „geleerde” wel heel gauw vervliegen moet.

Maar behalve dat: de school wordt overal voor gebruikt. Met schoolwandelingen begon het: dat waren natuurlijk wandelingen buiten de school, waarop het kind ook leeren kon, jawel! Schoolbaden, zwemlessen, soms onder schooltijd, schoolbioscopen, en nu schoolradio en wie zal zeggen, wat er nog meer bijkomt metertijd. 't Kost allemaal tijd, maar 't is allemaal nuttig, zoo niet noodig, en het huiswerk is er immers ook nog!

We dwalen af van de jeugdbeweging. „Zij haalt,” zegt Van Galen, „de gezinnen uit elkaar, brengt de kinderen tot opstand tegen het ouderlijk gezag, niet zelden tegen alle gezag, maakt de kinderen zeldzaam ijdel, enz.” Er schuilt in deze bezwarenreeks waarheid, maar hier en daar is ook wel een tikje overdrijving. Dat de jeugdbeweging de jongeren zoo ijdel en eigenwijs zou maken, dat ze de ouderen, in 't bijzonder de ouders en onderwijzers en leeraren, „versleten, duf en beschimmeld” zou leeren noemen, is een uitspraak, die door haar algemeenheid zeker niet waar is. Dat de jeugd zou meenen, dat „wij” (d. w. z. de ouderen) de

wereld niet verder hebben kunnen brengen dan tot een wereldoorlog, en dat zij nu de opbouwers van de maatschappij, de scheppers eener nieuwe moraal, de vestigers van den wereldvrede onder haar „gelederen” telt, is wel wat kras gezegd.

Alles hangt hier af van den grondslag, waarop de beweging is gezet, en van de leiding, die haar richt. Zelfopvoeding is een mooi woord en kan soms een mooie daad zijn, als ze onder bevoegde contrôle kan geschieden. Net als zelfwerkzaamheid bij het kind op school. Maar als ze gaat beteekenen, dat de blinde den blinde moet leiden, dan is 't eind, dat ze allebei van den wal in de gracht tuimelen, en de zwemkunst, die hier zou kunnen redden, verstaan geen van beiden.

Het kind is weleens genoemd de vader van den man en de meester van den onderwijzer, maar hier zijn grenzen. En die grenzen hebben ouders en alle andere opvoeders te bepalen.

Heusch, de jeugd van vroeger had ook haar eigenwijze praatjesmakers en babbelkousen, en men moet de jeugdbeweging niet overal de schuld van geven. Er is nu eenmaal een leeftijd, waarop knaap en meisje de kinderschoenen ontwassen zijn, en meenen, dat ze een goed figuur maken, als ze in het nieuwe groote-menschen-schoeisel de wereld doorstappen. Iedereen heeft zoo z'n periode — en wij hebben die ook gehad — dat ie zich opmaakt om de wereld te veroveren. En hij (zij) sluit zich dan aan bij den tijd en laat zich bekoren

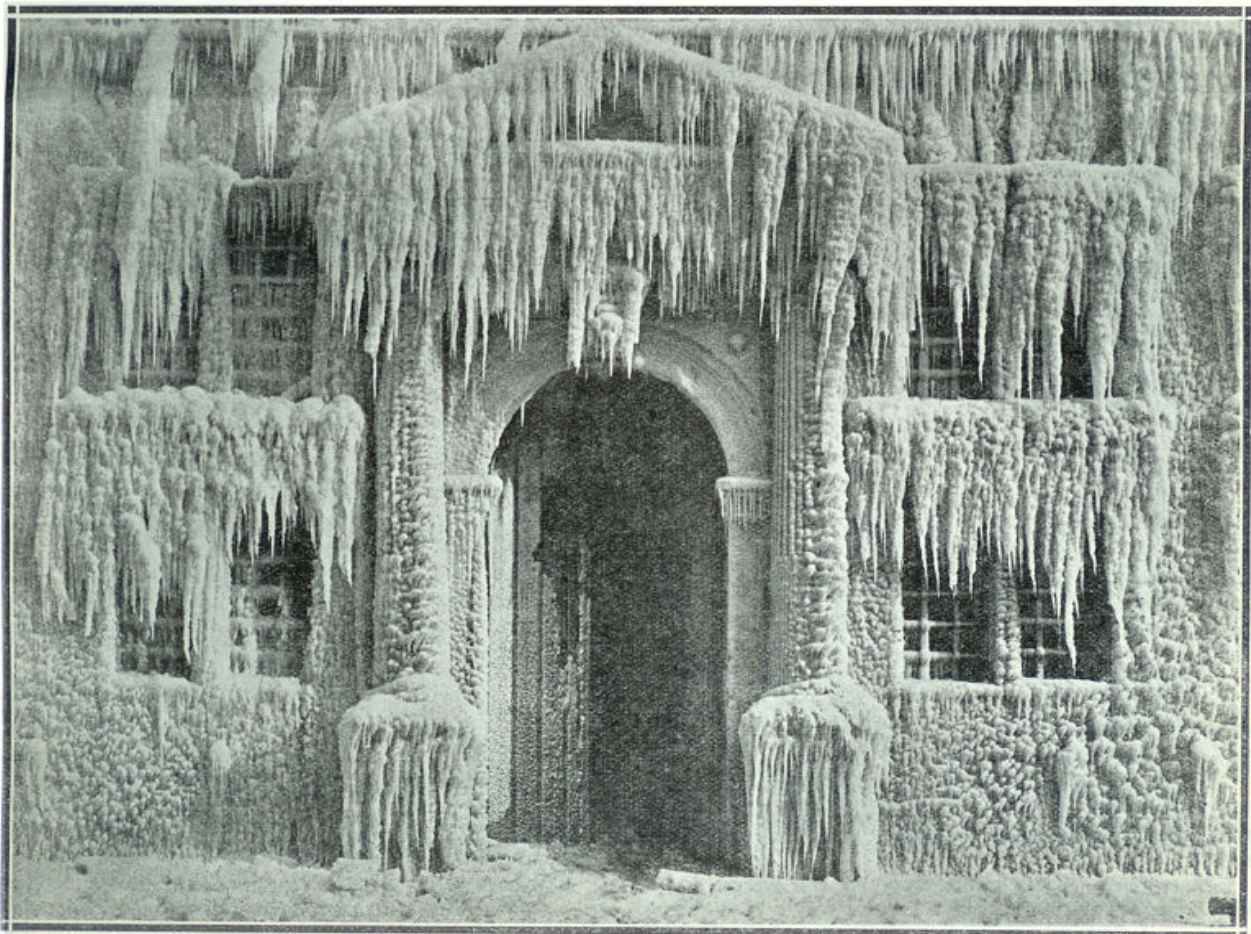
door de tijdleuzen. En heel dikwijls ook bedriegen door het klatergoud van een dik devies.

In de eene periode zal men dan b.v. zich doodvechten voor z'n vaderland en solliciteeren naar een soort land- of zeeheldpositie, en in de andere is het het internationalisme, dat hoofden en harten bekoort. Dan zijn er geen grenzen, is de heele wereld het vaderland, wil men elken Chinees en Hottentot de broederhand reiken, of aan het hart drukken, als men een erge bui heeft, omdat men zich alleen maar *wereldburger* voelt, en verwacht men wezenlijk goede idealen, die met volkenbond en wereldvrede en internationale scheids-gerechten in verband staan, met allerlei dwaasheden, wier lof men in lyrisch esperanto zou willen bezingen.

Het gaat wel weer over.

Maar het is wel zaak, dat de jeugdbeweging in goede banen geleid wordt. Dat men de jonge menschen leert, dat de problemen van den dag niet met een handomdraaien van twintigers op te lossen zijn, en dat men ze ook leert, niet alles, wat zij niet begrijpen, tot probleem te verklaren.

Jeugdbeweging? Goed is ze, best zelfs; noodig in onzen tijd. Maar als er iets van terecht zal komen, d.w.z. als ze wezenlijk doel zal treffen, waarmee het leven gediend wordt, dan zal ze zich moeten laten leiden door de waarheid, die ondanks alle booze aanslagen de eeuwen heeft verduurd, dat de vreeze des Heeren het beginsel van alle wijsheid is. A. L. v. H.

Een stukje voorgevel van het Leidsche Stadhuis in den greep van den wintervorst.